
А. К. Соколова.

**ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО РОС-
ЛІННИЙ СВІТ»** – законодавчий акт
флористичного зак-ва, який регулює
сусп. відносини в галузі охорони, ви-
користання та відтворення росл. світу.

Прийнятий 9 квіт. 1999, складається із 10 розд. і 141 ст. Цим Законом впорядковуються відносини у сфері охорони, використання й відтворення дикорослих та ін. судинних рослин, несільськогосп. призначення, мохопод., водоростей, лишайників, грибів, їх угруповань і місцезростань. Відповідним зак-вом України впорядковуються відносини в царині охорони, використання й відтворення рослин і багаторічних насаджень сільськогосп. призначення.

Необхідність прийняття єдиного нормат.-прав. акта, який регламентував би відносини в царині використання, охорони й відтворення об'єктів росл. світу, викликана об'єктивним характером розвитку зак-ва про росл. світ. Накопичення певного нормат. матеріалу поступово приводить до виникнення й відповідної підгалузі зак-ва. Факт виокремлення зак-ва про росл. світ у відносно самостійний вид зак-ва в Україні зафіксовано 9 квіт. 1999 із прийняттям ЗУ «П. р. с.». Флористичне зак-во має свою історію.

Особл. значення для розвитку флористичного права має сучасне зак-во. Осн. вагомими чинниками, що вплинули на процес підготовки і прийняття цього Закону, була зміна соц.-екон. умов у житті держави й небезпечне наближення екол. стану України до рівня глобальної екол. катастрофи. Ухвалення цього необхідного нормат. акта в цілому слід визнати досить позитивним, бо він став першим в Україні прав. документом, який мав забезпечувати відносини щодо користування, охорони й відтворення росл. світу, тобто флористичні відносини.

Окрім названого Закону, до кола нормат. актів, які регламентують флористичні відносини, належать ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про виключну (морську) економічну зону», ЛКУ та ін.

З прийняттям ЗУ «П. р. с.» розпочався новий етап формування флористичного зак-ва щодо використання, охорони й відтворення об'єктів росл. світу. Концептуальними положеннями цього Закону є визнання: а) росл. світу самостійним природ. об'єктом; б) у заг. рисах – його прав. статусу; в) осн. елементів існуючого росл. світу та ін. У Законі визначаються заг. положення використання, відтворення, охорони, інтродукції, акліматизації й селекції рослин та бот. колекцій, контролю, держ. обліку, кадастру й моніторингу росл. світу, відповідальності за порушення зак-ва про нього та міжнар. договорів, що стосуються цих положень. Цей документ без перебільшення слід назвати центр. Законом у сфері держ. регулювання флористичних відносин.

З метою окреслення сфери оперування зак-вом про росл. світ треба чітко враховувати безпосередній зв'язок певного природ. об'єкта з навколишнім природ. середовищем. Вилучення хоча б частини такого об'єкта призводить до того, що виникаючі відносини щодо нього переводяться вже в цив.-прав. сферу регламентації, оскільки природ. об'єкт у такому разі набуває специфічних ознак і характеристик товарно-матеріальної цінності. Об'єкти росл. світу безпосередньо пов'язані з довкіллям, виступають об'єктами прав. регулювання зак-ва про росл. світ і навпаки.

У ЗУ «П. р. с.» не знайшов свого відбиття такий розглядуваний аспект проблеми росл. світу, вирішення якого є досить важливим для найбільш ефективного застосування зак-ва й чіткого окреслення предметів прав. регулювання. Ідеться про викопні рослини (це рослини геол. минулого, залишки яких збереглися у відкладеннях земної кори. Серед них зустрічаються ті, які нині живуть і які повністю вимерли), а саме про визначення їх прав. характеристики й відповідно до цього – встановлення сфер їх прав. регламентації. Адже й донині це питання в чинному екол. законодавстві належним чином так і не вирішено.

Питання регулювання правовідносин з охорони, використання й відтворення викопних рослин доцільно віднести до сфери ін. видів зак-ва, окрім екол. Це дозволяє зробити аналіз оновленого екол. зак-ва. Отже, предметом прав. регламентації використання, охорони й відтворення росл. світу виступають відповідні сусп. відносини, за винятком вищеназваних.

У чинному Законі існують суттєві прогалини, недоліки, суперечності, зокрема, бракує: а) приписів щодо права власності на цей природ. об'єкт; б) законодавчого закріплення норм щодо осн. характеристик права користування; в) норм, що дозволяють запроваджувати цив.-прав. відносини в зазначену систему. У той же час у наявності неточність норм, що окреслюють порядок притягнення до відповідальності осіб, які порушують флористичне зак-во. Також є ін. недоліки.

Прав. підгрунтям регламентації відносин відтворення цих об'єктів слу-

жить окремий розд. III Закону, в якому називаються особи, на яких покладено функції з відтворення певних видів флори, рослинності, визначено зміст і складові елементи терміна «відтворення», приділено певну увагу способам відтворення тих чи ін. видів рослинності та флори.

Оскільки названих законодавчих положень недостатньо, виникає низка питань, не врегульованих або недостатньо врегульованих правом, хоча чинне зак-во й містить окремі нормат. акти щодо цієї царини прав. регулювання (напр., постанова КМУ від 1 берез. 2007 «Про затвердження Правил відтворення лісів»). Проблеми належного прав. регламентування процесу відтворення розглядуваних природ. об'єктів, включаючи й застосування чинних норм права, сьогодні набувають особливо важливого значення. Прийняття першого в історії держави ЗУ «П. р. с.» слід назвати значним прогресом у законотворчій сфері.

Лит.: Биологический энциклопедический словарь / гл. ред. М. С. Гиляров. М., 1986; Искоян А. Б. Правовое регулирование охраны и использования растительного мира (нелесной растительности) / под ред. О. С. Колбасова. Ереван, 1987; Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку. Х., 2009.

А. К. Соколова.